

УДК 330.341.1:332.1+339.92

DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/168-17>**Цеханович В. Б.**аспірант кафедри економіки, маркетингу і підприємництва,
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
м. СтаробільськORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7199-8558>**Tsekhanovych Victor**

State University Luhansk Taras Shevchenko National University

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ ЄВРОРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У статті досліджуються теоретико-методологічні проблеми єврорегіонів. Теоретико-методологічні засади вивчаються крізь призму ролі регіонів у транскордонному співробітництві. Єврорегіони – найвища інституційна форма транскордонного співробітництва. Роль і місце єврорегіонів у системі транскордонного співробітництва є визначальними. Нині єврорегіонам відводиться важлива роль у створенні сприятливих умов для розвитку відносин України з ЄС. Для цього необхідно виявити чинники, що впливають на розвиток єврорегіонального співробітництва. Широкомасштабне єврорегіональне співробітництво на правах вільної участі формує своєрідні зони вільної торгівлі, де здійснюють свою діяльність не лише члени ЄС, а й держави, що входять до єврорегіонів (Україна, Молдова, Білорусь). Але найголовніше полягає у тому, що у ці зони спрямовуються великі капіталовкладення у вигляді прямих іноземних інвестицій, що сприяє підйому цих прикордонних територій і призводить до реалізації на цих територіях значних інвестиційних та інтеграційних проєктів.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, єврорегіони, державно-приватне партнерство.

METHODOLOGICAL FACTORS FOR THE DEVELOPMENT OF EUROREGIONAL COOPERATION

The article examines the theoretical and methodological problems of euroregions. Theoretical and methodological foundations are studied through the prism of the role of regions in cross-border cooperation. Euroregions are the highest institutional form of cross-border cooperation. The role and place of euroregions in the system of cross-border cooperation are crucial. Currently, euroregions play an important role in creating favorable conditions for the development of relations between Ukraine and the EU. To do this, it is necessary to identify factors affecting the development of euroregional cooperation. Large-scale euroregional cooperation on the rights of free participation forms a kind of Free Trade Zones, where not only EU members, but also states that are members of euroregions (Ukraine, Moldova, Belarus) carry out their activities. But the most important thing is that large investments in the form of foreign direct investment are directed to these zones, which contributes to the recovery of these border areas and leads to the implementation of significant investment and integration projects in these territories. The development and implementation of fundamentally new approaches to the development of euroregions in Ukraine in the context of EU enlargement require radical changes in the geopolitical situation on the European continent and a change in the geopolitical status of euroregions after a large-scale expansion of the European Community. Today, Ukraine, adapting the pan-European principles of euroregional cooperation as much as possible, should not only use the generally accepted definitions and categories of cross-border cooperation as much as possible, but also implement them in detail. Thus, the new realities of an international nature in the XXI century in the context of the deepening and spread of the European integration process also determine the need for a qualitative change in the system of euroregional cooperation of Ukraine and the activation of the main subjects of cross – border relations-regions.

Keywords: cross-border cooperation, euroregions, public-private partnership.

JEL classification: R10, R12

Постановка проблеми. Роль і місце єврорегіонів у сучасній системі міжнародних відносин, які динамічно змінюються, потребують глибокого наукового вивчення на основі нових методологічних підходів з урахуванням реалій сьогодення і стратегічної перспективи України, синтезу різноманітних аспектів визначальних тенденцій глобального і регіонального розвитку.

Розроблення й утілення принципово нових підходів до розвитку єврорегіонів в Україні в умовах розширення ЄС вимагають радикальні зрушення у геополітичній ситуації на європейському континенті та зміна геополітичного статусу єврорегіонів після масштабного розширення європейської спільноти. Сьогодні Україна, максимально адаптуючи загальноєвропейські принципи єврорегіонального співробітництва, має не лише вико-

ристовувати загальноприйняті визначення, категорії транскордонного співробітництва, а й предметно втілювати їх у життя. Таким чином, нові реалії міжнародного характеру у XXI ст. за умов поглиблення та поширення євроінтеграційного процесу зумовлюють також необхідність якісної зміни системи єврорегіонального співробітництва України та активізації основних суб'єктів транскордонних відносин – регіонів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Велику увагу цим питанням приділили закордонні вчені: З. Горжеляк, П. Еберхардт, Р. Федан, Т. Коморніцкі, Т. Лієвські, З. Макела, М. Ростішевські, А. Стасяк, З. Зьола та українські: П. Беленький, З. Бройде, В. Будкін, М. Долішній, В. Свдокименко, С. Кіш, М. Козоріз, М. Лендєл, Ю. Макогон, М. Мальський, А. Мельник, В. Мікловда,

Н. Мікула. Однак аналіз економічної літератури з проблем розвитку євро регіонів свідчить про недостатнє дослідження теоретичних засад процесів активізації співробітництва, його особливостей, відсутність методичного забезпечення оцінки результатів транскордонної співпраці та визначених шляхів активізації транскордонного співробітництва регіонів України.

Саме тому нам необхідно розкрити суть та визначити проблеми євро регіонального співробітництва Україна – ЄС, вирішення яких дасть можливість євро регіонам України бути сильними та конкурентоспроможними. Грунтовний аналіз проблем та окреслення перспектив євро регіонального співробітництва в Україні набуває особливої актуальності в контексті європейського вектора інтеграції України, оскільки стає засобом підвищення конкурентоспроможності нашої держави.

Мета статті полягає в аналізі теоретико-методологічних засад євро регіонального співробітництва.

Вклад основного матеріалу. Транскордонне співробітництво (ТКС) відіграє важливу роль у процесі інтеграції європейських територій та полягає у створенні мережі зв'язків, що сприяють розвитку соціально-економічного співробітництва і поступаються місцем усуненню культурних і соціальних бар'єрів у місцевих спільнотах на прикордонних територіях. Особливим компонентом ТКС є створення євро регіонів, що полягає у реалізації місцевими спільнотами спільних інтересів через кордони, а також у розумінні необхідності вирішення проблем в інституціалізованому вимірі.

Підтвердженням цього є, зокрема, досвід діяльності чотирьох євро регіонів, що діють нині на західному та південно-західному кордонах України: «Карпати», «Буг», «Нижній Дунай» і «Верхній Прут». Будучи однією з вищих організаційних, юридично закріплених та перспективних форм транскордонного співробітництва суміжних самоврядних територіальних спільнот та місцевих органів державної влади прикордонних територій України та сусідніх із нею держав, вони за умов обмеженого фінансування, відсутності повноцінної інституційної форми діяльності та механізмів формування «спільних» бюджетів досягли лише епізодичних успіхів, передусім у культурній сфері, і демонструють сьогодні невідповідність реалій раніше визначеним цілям та завданням.

Організаційно євро регіони мають відповідати основним критеріям:

- об'єднання регіональних і місцевих органів влади з обох боків кордону, інколи з парламентською асамблеєю;
- транскордонні організації з постійно діючим секретаріатом, експертами та адміністративним апаратом;
- створені згідно з приватним правом на основі національних асоціацій або фондаций по обидва боки кордону згідно з відповідним публічним правом;
- створені згідно з публічним правом на основі міжнародних договорів, які також регламентують членство регіональних органів влади [1].

Серед методів роботи євро регіонів Україна – ЄС можна зазначити такі:

- співробітництво на основі стратегії розвитку, здійснювані заходи мають системний характер;
- діяльність має чітку транскордонну орієнтацію, а не обмежується прикордонним регіоном окремо взятої країни;
- не створюється новий адміністративний рівень;

– у центрі діяльності – налагодження транскордонних зв'язків між громадянами, політиками, установами, соціальними партнерами, організаторами культурних акцій тощо;

– пошук точок обопільного інтересу між різноманітними структурами й органами влади по обидва боки кордону, враховуючи психологічні особливості;

– партнерське співробітництво як на вертикальному (європейському, урядовому, регіональному, місцевому), так і на горизонтальному рівні поза кордоном;

– практична реалізація транскордонних рішень на національному рівні та згідно з процедурами, прийнятими по обидва боки кордону (унікнення конфліктів у сфері компетенції та повноважень);

– транскордонна участь громадян, установ та соціальних партнерів у програмах, проєктах та у процесі прийняття рішень;

– прями ініціативи та використання власних ресурсів як передумови для залучення допомоги і підтримки третіх сторін.

За змістом транскордонного співробітництва для євро регіонів характерними є такі дії:

– визначення сфер діяльності згідно зі спільними інтересами (наприклад, інфраструктура, економіка, культура);

– співробітництво в усіх сферах життєдіяльності (життя, робота, дозвілля, культура тощо);

– однаковий наголос на питанні соціально-культурного та економічно-інфраструктурного співробітництва;

– виконання міждержавних договорів та угод, укладених на європейському рівні, які спрямовані на розвиток транскордонного співробітництва;

– консультації, допомога та координація транскордонного співробітництва, особливо у таких галузях: економічний розвиток, транспорт, регіональний розвиток, охорона навколишнього середовища та збереження природи, культура і спорт, охорона здоров'я, енергетика, перероблення відходів, туризм і дозвілля, розвиток сільського господарства, інновації та передача технологій, школа й освіта, соціальне співробітництво, взаємодія під час ліквідації надзвичайних ситуацій та запобігання катастрофам, зв'язок, громадська безпека [1].

Метою євро регіону є реалізація ТКС, що трактується як спільно вживані заходи щодо зміцнення і розвитку добросусідських відносин між територіальними громадами або органами влади двох або більше договірних сторін, а також укладення угод і домовленостей, необхідних для прийняття реалізації таких планів. Ефективність ТКС у євро регіонах зумовлена великою кількістю сприятливих і несприятливих чинників. На масштаби та динаміку ТКС переважно впливають культурні, соціальні та економічні бар'єри, які можуть тісно чи іншою мірою стосуватися партнерів. Більше того, на нього впливають процес співпраці або сфера співпраці. Бар'єри можуть бути класифіковані по-різному, у тому числі щодо обмежень, типу, площі, характеру впливу. Інша бар'єрна класифікація виділяє такі негативні групи чинників: економічні, географічні, інституційні, політичні, міжнародні, соціокультурні, мовні [2].

Євро регіони створюються на договірній основі. Установчим документом є статут, проте може бути й регламент діяльності цієї організації та її окремих структурних органів, додатки до статуту тощо. Даний процес ускладнюється ще й тим, що євро регіональна

діяльність регулюється законодавством різних країн, яке не є узгодженим. Цілі та завдання узгоджуються відповідно до інтересів територіальних громад або органів влади та не суперечать національному законодавству країн-учасниць.

В умовах інтеграції країни до ЄС роль євро регіонального та транс кордонного співробітництва зростає. Ураховуючи дослідження таких учених, як Н. Мікула, Н. Діденко, А. Стрижкова, можемо виділити сім об'єктивних груп передумов, що визначають актуальність транс кордонного співробітництва та необхідність його здійснення на суміжних з Україною територіях [3–6]:

1) фінансово-економічні передумови. Найважливішим завданням сьогодні є пошук можливостей економічного розвитку та нових конкурентних переваг. Транснаціональне співробітництво дає можливість поєднати інтереси транс кордонних регіонів у процесі вирішення спільних питань, що призводить до зменшення витрат та підвищення ефективності проєктів;

2) організаційно-соціальні передумови. В умовах ринкової економіки виникають нові організаційні форми, у межах яких функціонують прикордонні території. Дедалі більшого значення набувають інтеграційні форми управління та використання соціальних ресурсів у забезпеченні процесів ефективною взаємодії регіонів, територіальних громад тощо;

3) інформаційні передумови. Інтеграційні процеси сприяють розвитку інформаційних зв'язків, які є як причиною, так і наслідком інтеграції та взаємно зумовлюють один одного;

4) інноваційно-інвестиційні передумови. Співпраця між регіонами дає змогу залучати різні види ресурсів, працювати над актуальними інноваційними проєктами, залучати іноземні інвестиції для вирішення спільних соціально-економічних проблем;

5) інтеграційні передумови. Глобалізаційні процеси мають суттєвий стимулюючий вплив на розвиток транс кордонного співробітництва. Розширення ЄС сприяє долученню нових країн до транс'європейських мереж;

6) передумови державного регулювання;

7) історичні передумови (спільне історичне минуле територій або згадження історичного минулого).

Для розвитку співпраці у євро регіонах необхідно використовувати нові види партнерських відносин і види фінансових ресурсів разом із національними фінансовими ресурсами. Одним зі способів залучення фінансування приватного сектору до євро регіонів може бути державно-приватне партнерство (ДПП). Водночас треба розглядати паритет купівельної спроможності як новий механізм посилення співпраці та реалізації спільних проєктів на основі співпраці державного та приватного секторів. Між країнами, які входять до євро регіону, існує багато можливих варіантів та форм державно-приватного співробітництва відповідно до умов, передбачених відповідною угодою про партнерство, і право власності залежить від держави та приватного підприємця. Це може бути створення транс кордонних кластерів, бізнес-інкубаторів та інших структур підприємницької діяльності по обидва боки кордону.

Головною метою держави під час реалізації проєктів ДПП можна вважати ефективну передачу ризиків приватним партнерам, що пов'язано з плануванням, будівництвом, фінансуванням та управлінням поточною діяльністю об'єкта. Окрім того, важливою метою держави

є збільшення бюджетних надходжень, отриманих від проєкту. Доходи бюджету можуть також мати опосередкований вплив через відновлення ринку та збільшення привабливості регіональних інвестицій. Мета приватних підприємств залежить від бажання отримувати та збільшувати прибуток, а цінність підприємств – це не лише величина прибутку, а й стабільність проєктного доходу.

Доцільно відзначити позитивний вплив створення євро регіонів щодо активізації транс кордонного співробітництва. Завдяки утворенню євро регіонів було реалізовано низку важливих проєктів та програм, які спрямовані на розширення індустріальної кооперації та започаткування прикордонної інфраструктури, охорону навколишнього середовища та співпрацю у гуманітарній сфері діяльності.

Унаслідок транс кордонного співробітництва та утворення євро регіонів важливо відзначити становлення зовнішньоекономічних зв'язків в умовах європейської інтеграції України на базі створення різних преференційних економічних режимів. Преференційні економічні режими сприяють активізації регіонального розвитку прилеглих до кордону територій нашої держави, включаючи поглиблення і диверсифікацію міжнародних економічних відносин із прикордонними регіонами України – ЄС.

Для цього існують чинники, які сприяють або уповільнюють виникнення і розвиток євро регіонів, найбільш важливими з яких є такі. Позитивні чинники:

- досвід транс кордонного співробітництва;
- цільові угоди;
- рамкові угоди (наприклад, міжнародні договори);
- наявність програми фінансової підтримки прикордонної діяльності.

Негативні чинники:

- обмеження діяльності органів місцевої/регіональної влади, що накладається національним законодавством;
- відмінності у структурах і повноваженнях різних рівнів учасників співробітництва по обидва боки кордону;
- відсутність політичної волі, особливо на національному рівні, для усунення існуючих обмежень, наприклад через реформування законодавства або підписання двосторонніх угод на рівні владних органів [7].

Достатній рівень забезпеченості євро регіону ресурсним, фінансовим та людським потенціалом дає змогу розвивати транс кордонні ринки, вирівнювати якість життя у країнах – учасницях даного регіону. Територіальна сумісність є головним чинником, що стимулює розвиток транс кордонної інфраструктури шляхом активізації процесів зближення елементів організаційно-економічного забезпечення регіонального розвитку у межах євро регіону. Високий рівень соціальної наближеності призводить до тісної взаємодії між транс кордонними інституціями.

На євро регіональному рівні стосунки України з ЄС майже не обтяжені проблемами та претензіями політичного й економічного характеру, тому взаємодія України з країнами – членами ЄС у сфері євро регіонального співробітництва може бути навіть більш динамічною й ефективною, ніж на міждержавному рівні. Євро регіони здатні створити розгалужену систему координації стійких прикордонних зв'язків регіонів України із суміжними адміністративно-територіальними одиницями сусідніх центральноєвропейських держав – членів ЄС. Безумовно, ефективна євро регіональна інте-

градія через транскордонне співробітництво суттєво розширить базу включення України до європейських інтеграційних процесів.

У розвитку нового статусу єврорегіонів України з державами Східної та Центральної Європи після розширення ЄС поєднуються як зовнішні – євроінтеграційні, так і внутрішні (зокрема, комплексний розвиток прикордонних територій) національно-державні інтереси. Сьогодні розбудова ефективно діючої системи єврорегіонів набуває великого значення для України.

Українським концептуальним висновком щодо майбутнього розвитку єврорегіонів України за нових геополітичних умов є необхідність роздроблення спільних концепцій розвитку прикордонних регіонів України з межуючими прикордонними територіями центральноєвропейських країн – повноправних членів ЄС. Нагальним завданням є активізація участі прикордонних областей України у створенні нових, більш прагматичних єврорегіонів із прикордонними регіонами сусідніх держав, що також створює можливість використовувати і міжнародну фінансову допомогу в реалізації проєктів територіального соціально-економічного розвитку регіонів [8].

Принципово важливим моментом є те, що новий етап якісно нового розвитку єврорегіонів України з державами Центральної Європи відбувається за умов розширення ЄС на стадії завершення формування економічного та валютного союзу, значного прогресу на шляху формування політичного союзу, поглиблення співпраці у сфері безпеки, інноваційної політики. Своєю чергою, це також зумовлює істотні зміни у структурі та механізмі транскордонного співробітництва в Європі взагалі та єврорегіонів зокрема.

Аналіз процесів формування єврорегіонів дав можливість визначити такі основні етапи створення єврорегіонів:

- інтенсивний розвиток контактів між суб'єктами господарювання і мешканцями по обидва боки кордону;
- установлення контактів між місцевими органами влади;
- подання пропозиції стороною-ініціатором щодо створення єврорегіону;
- створення робочої групи з представників регіонів-учасників для опрацювання та узгодження установчих документів;
- визначення перспектив і умов співробітництва та формування завдань, цілей і напрямів співробітництва з обох боків кордону для транскордонної взаємодії відповідно до національного законодавства усіх сторін;
- робота з підготовки установчих документів;
- узгодження установчих документів;
- підписання установчого договору.

Досвід функціонування єврорегіонів дає підстави стверджувати, що вони мають високий потенціал щодо створення механізмів розв'язання низки проблем міждержавних відносин, а саме: політична та економічна стабільність; проблеми етнічних меншин; розроблення

спільних програм регіонального розвитку та просторового планування; диверсифікація економіки національних частин єврорегіону; збільшення обсягів залучення фінансових ресурсів (інвестицій, позик і кредитів); забезпечення розвитку транспортно-комунікаційної, енергетичної, прикордонної, підприємницької, інформаційної інфраструктури; розвиток транскордонного туризму; спільне використання наявних ресурсів та інфраструктури; охорона навколишнього природного середовища.

Висновки. Таким чином, аналіз сутності та перспектив розвитку єврорегіонального співробітництва України в умовах євроінтеграції потребує більше зусиль місцевих органів влади до транскордонної співпраці, перетворення її на невід'ємний елемент стратегічного планування.

Важливо, щоб місцеві органи влади своєчасно надавали пропозиції щодо сприяння розвитку єврорегіонів та використовували всі можливості для лобювання їхньої діяльності для підготовки до транскордонних планів. Важливо залучати приватний сектор, відповідних експертів, давати поради та обмінюватися досвідом із неурядовими організаціями, що мають успішний досвід проєкту. Важливо також збільшити соціальні ресурси, щоб заохотити регіони застосовувати унікальні методи транскордонного співробітництва та посилювати підтримку транскордонних проєктів у регіоні.

Отже, пошук чинників, які становлять основу єврорегіонального співробітництва, сьогодні є однією з найважливіших проблем, вирішення якої матиме позитивний вплив на забезпечення економічної безпеки як регіону, так і держави у цілому. Спільне вирішення цієї проблеми можливе завдяки ширшим можливостям інвестування в інноваційну діяльність через доступ до коштів не лише підприємств і місцевих бюджетів, а й програм міжнародної технічної допомоги, структурних фондів, програм транскордонного співробітництва тощо. Прискорення можливе за рахунок формування сприятливого інноваційного клімату регіону, який повинні забезпечити відповідні державні органи всіх рівнів у рамках національних інноваційних політик, метою яких є впровадження єврорегіонального та транскордонного співробітництва. Ефективні раціональні узгоджені спільні дії усіх сторін єврорегіонального співробітництва, обмін досвідом, зацікавленість урядів держав, подолання корупції та перехід від декларативних намірів до реальних проєктів дадуть змогу вивести країну на шлях сталого розвитку та забезпечити належний рівень економічної безпеки. Для підвищення ефективності транскордонного співробітництва як одного з драйверів розвитку регіонів у перспективі подальших досліджень варто вивчити та провести критичну оцінку досвіду єврорегіонального співробітництва розвинених країн, зокрема країн – членів ЄС, які мають значно вищі показники інноваційної діяльності. Для України необхідно розробити механізми подолання перешкод щодо активізації сприятливої господарської діяльності в рамках єврорегіонального співробітництва

Список використаних джерел:

1. Handbook of Transfrontier co-operation for local and regional authorities in Europe. LACE Phare CBC, 1997. P. 11–12.
2. Szul R., 2014, Chapter Seventeen Minorities, Regions, Migrants And Changes In Language Policies in Europe, [in:] The New European Frontiers: Social and Spatial (Re) Integration Issues in Multicultural and Border Regions, Cambridge, Cambridge Scholars Publishing.

3. Мікула Н., Толкованов В. Прикордонна співпраця. Київ : Крамар, 2011. 259 с.
4. Рогозян Ю. Нормативне забезпечення міжрегіонального співробітництва. *Економіка та право*. 2015. № 3(42). С. 70–76.
5. Стеченко Д.М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика. Київ : Вікар, 2006. 396 с.
6. Стрижкова А. Розвиток транскордонного співробітництва України в умовах нових геополітичних змін та підписання угоди між Україною та Європейським Союзом. *Менеджер*. 2015. № 1. С. 138–149. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzhm_2015_1_24 (дата звернення: 26.12.2019).
7. Дунська А., Жалдак Г. Соціальний капітал як ресурс для інноваційного розвитку підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2014. № 3(3). С. 95–99. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_3%283%29_21 (дата звернення: 26.12.2019).
8. Кіш Є.Б. Єврорегіон: теоретико-методологічні засади дослідження *Регіональні студії*. 2017. № 10. С. 76–81.

References:

1. Handbook of Transfrontier co-operation for local and regional authorities in Europe. LACE Phare CBC, 1997. Pp. 11–12. (in English)
2. Szul R. (2014) Chapter Seventeen Minorities, Regions, Migrants And Changes In Language Policies in Europe, [in:] *The New European Frontiers: Social and Spatial (Re) Integration Issues in Multicultural and Border Regions*, Cambridge, Cambridge Scholars Publishing. (in English)
3. Mikula N., Tolkovanov V. (2011) *Prykordonna spivpracya* [Trans-border cooperation]. Kyiv: Kramar, 259 p. (in Ukrainian)
4. Rogozyan Yu. (2015) *Normatyvne zabezpechennya mizhregionalnogo spivrobitnyctva* [Normative provision of interregional cooperation]. *Ekonomika ta pravo*, vol. 3(42), pp. 70–76. (in Ukrainian)
5. Stechenko D. (2006) *Rozmishhennya produktyvnyx syl ta krayeznavstvo* [Placement of Productive Forces and Regional Studies]. Kyiv: Vikarij, 396 p. (in Ukrainian)
6. Stryzhkova A. (2015) *Rozvytok transkordonnogo spivrobitnyctva Ukrayiny v umovax novyx geopolitychnyx zmin ta pidpy'sannya ugody mizh Ukrayinoyu ta Yevropejskym Soyuzom, Menedzher* [Development of cross-border cooperation of Ukraine in the conditions of new geopolitical changes and signing of an agreement between Ukraine and the European Union], vol. 1, pp. 138–149. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzhm_2015_1_24 (in Ukrainian)
7. Dunska A., Zhaldak G. (2014) *Socialnyj kapital yak resurs dlya innovacijnogo rozvytku pidpryemstv* [Social capital as a resource for innovation development of enterprises]. *Visnyk Xmelnyckogo nacionalnogo universytetu. Ekonomichni nauky*, vol. 3(3), pp. 95–99. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_3%283%29_21 (in Ukrainian)
8. Kish E.B. (2017) *Yevrorehion: teoretyko-metodolohichni zasady doslidzhenia* [Euroregion: theoretical and methodological foundations of research]. *Rehionalni studii*, no. 10, pp. 76–81. (in Ukrainian)